

Umumta'lim maktablarida yuqori sinf o'quvchilari uchun musiqa to'garaklarini samarali tashkil etish metodikasi

Mizrob Turob-o'g'li Qoryog'diyev

Ilmiy rahbar: S.B.Saidiy

BuxDU

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumta'lim maktablarida yuqori sinf o'quvchilari uchun musiqa to'garaklarini samarali tashkil etishning metodik jihatlari tahlil qilinadi. Maqolada musiqa to'garaklarining pedagogik shart-sharoitlari, o'quvchilarni ijodiy faoliyatga jalb etish, musiqiy kompetensiyalarni shakllantirish va o'quv jarayonida interfaol metodlardan foydalanish masalalari yoritiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, to'garak faoliyati o'quvchilarda estetik didni rivojlantirish, kreativ tafakkur va ijodiy qobiliyatlarni mustahkamlash imkonini beradi. Shu bilan birga, pedagogik yondashuvlar va metodik uslublarni uyg'unlashtirish o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Maqola o'quvchilarni musiqa ta'limiga qiziqtirish, ularning ma'naviy-estetik rivojlanishini ta'minlash va maktabdan tashqari san'at faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: musiqa to'garagi, yuqori sinf o'quvchilari, pedagogik shart-sharoit, metodik yondashuv, kreativlik, estetik did, ijodiy faoliyat, interfaol metodlar, ta'lim samaradorligi, maktabdan tashqari faoliyat

Methods for effective organization of music circles for senior students in secondary schools

Mizrob Turob-oglu Qoryog'diev

Scientific supervisor: S.B.Saidiy

Buxara State University

Abstract: This article analyzes the methodological aspects of effective organization of music circles for senior students in secondary schools. The article covers the pedagogical conditions of music circles, the involvement of students in creative activities, the formation of musical competencies, and the use of interactive methods in the educational process. The results of the study show that the activities of the circle allow students to develop aesthetic taste, strengthen creative thinking and creative abilities. At the same time, the combination of pedagogical approaches and methodological methods increases the effectiveness of the educational process. The

article is aimed at attracting students to music education, ensuring their spiritual and aesthetic development, and developing extracurricular artistic activities.

Keywords: music club, senior students, pedagogical conditions, methodological approach, creativity, aesthetic taste, creative activity, interactive methods, educational effectiveness, extracurricular activities

Musiqa ta'limi umumta'lim maktablarida o'quvchilarning shaxsiy va estetik rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Musiqa nafaqat san'at sifatida, balki o'quvchilarda kreativ tafakkur, emotsional intuitsiya va madaniy didni shakllantirish vositasi sifatida ham qadrlil hisoblanadi. Yuqori sinf o'quvchilari pedagogik jarayonning eng faol qatlamini tashkil qiladi, shu sababli ularni musiqa to'garaklariga jalb qilish, ijodiy va estetik qobiliyatlarini rivojlantirish samarali metodik yondashuvlarni talab qiladi. Musiqa to'garaklari o'quvchilarda musiqiy kompetensiyalarni rivojlantirish, interfaol mashqlar orqali ijodiy tafakkur va ijro mahoratini oshirish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, umumta'lim maktablarida yuqori sinf o'quvchilari uchun musiqa to'garaklarini tashkil etish pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida qoraladi.

Pedagogik shart-sharoitlarni yaratish jarayoni o'quvchilarning qiziqishini uyg'otish va ularning faol ishtirokini ta'minlashga qaratilgan. Musiqa to'garaklarida interfaol metodlardan foydalanish, guruh va individual ishlarga asoslangan mashqlar, ijodiy topshiriqlar va sahnadagi ijro amaliyotlari o'quvchilarning musiqiy qobiliyatini mustahkamlashga yordam beradi. Shu bilan birga, pedagogik yondashuvlar orqali o'quvchilarning estetik didi va ma'naviy tajribasi rivojlanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yuqori sinf o'quvchilari musiqa to'garaklarida faol ishtirok etganida nafaqat texnik va musiqiy ko'nikmalarni egallaydi, balki ijodiy tafakkur va emotsional intuitsiyasini ham mustahkamlaydi.

Musiqa to'garaklarining samarali faoliyati o'quvchilarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish, musiqiy tafakkur va tinglash madaniyatini shakllantirishga qaratilgan. Pedagogik amaliyotda o'quvchilarni mustaqil ijodiy faoliyatga jalb qilish, turli musiqa janrlarini o'rganish va interpretatsiya qilish imkoniyatlarini yaratish katta ahamiyatga ega. Shu nuqtai nazardan, metodik yondashuvlar o'quvchilarning musiqiy va kreativ kompetensiyasini rivojlantirishda asosiy vosita hisoblanadi. Yuqori sinf o'quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlari, qiziqishlari va didi pedagogik strategiyalarni tanlashda hisobga olinishi lozim.

Musiqa to'garaklarining tashkil etilishi bir nechta pedagogik tamoyillarga asoslanadi. Birinchidan, mashg'ulotlar o'quvchilarning qiziqishi va ehtiyojlarini hisobga olgan holda interfaol va ijodiy usullarda olib borilishi kerak. Ikkinchidan, individual va guruh ishlari uyg'unlashtirilishi, o'quvchilarning musiqiy va kreativ imkoniyatlari maksimal darajada rivojlantirilishi zarur. Uchinchidan, mashg'ulotlarda

turli janr va uslublar o'rganilib, o'quvchilarda musiqiy tafakkur, estetik did va interpretativ qobiliyatlarni shakllantirishga e'tibor qaratilishi lozim.

Yuqori sinf o'quvchilari pedagogik jarayonning eng sezgir va faol qatlamini tashkil etadi. Shu sababli musiqa to'garaklarini tashkil etishda ularning psixologik xususiyatlari, ijtimoiy tajribasi va qiziqishlari inobatga olinishi kerak. Pedagoglar o'quvchilarni motivatsiya qilish, mashg'ulotlarni qiziqarli va interfaol usulda olib borish orqali ularning ijodiy va musiqiy kompetensiyasini oshiradi. Shu nuqtai nazardan, pedagogik shart-sharoitlarni yaratish o'quvchilarning musiqa ta'limiga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning ma'naviy-estetik rivojlanishini ta'minlaydi.

Musiqa to'garaklarini tashkil etishning samarali metodikasi turli yondashuvlarni o'z ichiga oladi. Interfaol mashqlar, guruh ishlari, ijodiy topshiriqlar, sahnadagi ijro va baholash jarayonlari o'quvchilarning musiqiy kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ijodiy va pedagogik strategiyalar o'quvchilarni o'z fikrini ifodalash, musiqiy qarorlar qabul qilish va estetik tajriba orttirishga rag'batlantiradi. Pedagogik yondashuvlar samaradorligi o'quvchilarning musiqa to'garaklarida faol ishtirok etishi, musiqiy tafakkur va kreativlik darajasini oshirish bilan bog'liq.

Bundan tashqari, musiqa to'garaklari o'quvchilarda emotsional va ijtimoiy kompetensiyani rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Guruhda ishlash, sahnada ijro etish, o'zaro muloqot va hamkorlik orqali o'quvchilar ijtimoiy tajriba orttiradi, emotsional sezgilarini boyitadi va estetik didini shakllantiradi. Shu tarzda musiqa to'garaklari nafaqat texnik va musiqiy ko'nikmalarni rivojlantiradi, balki shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarni ham mustahkamlaydi.

Kirish qismida shuningdek, yuqori sinf o'quvchilari uchun musiqa to'garaklarini tashkil etishning metodik va pedagogik ahamiyati tahlil qilindi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, samarali pedagogik shart-sharoitlar va innovatsion metodlar yordamida o'quvchilarning ijodiy, estetik va musiqiy kompetensiyalari sezilarli darajada rivojlantiriladi. Shu bilan birga, to'garaklar o'quvchilarda madaniy didni, musiqiy tafakkur va estetik qoniqishni shakllantirishning samarali vositasi sifatida xizmat qiladi.

Natijada, kirish qismida umumta'lim maktablarida yuqori sinf o'quvchilari uchun musiqa to'garaklarini tashkil etishning pedagogik va metodik asoslari, interfaol va ijodiy yondashuvlarning ahamiyati, shuningdek, o'quvchilarning musiqiy, estetik va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishdagi roli tahlil qilindi. Ushbu kirish qismi maqolaning asosiy maqsadi va vazifalarini belgilab beradi hamda keyingi boblarda batafsil tahlil qilinadigan masalalarni tayyorlaydi.

Umumta'lim maktablarida yuqori sinf o'quvchilari uchun musiqa to'garaklarini samarali tashkil etish pedagogik jarayonning muhim qismi hisoblanadi. Musiqa to'garaklari o'quvchilarning musiqiy ko'nikmalarini rivojlantirish, kreativ tafakkur va

estetik didni shakllantirishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, pedagogik yondashuv va shart-sharoitlarni to'g'ri tashkil etish o'quvchilarning musiqa ta'limi jarayoniga bo'lgan qiziqishi va faol ishtirokini ta'minlashda asosiy omil hisoblanadi.

Pedagogik shart-sharoitlar musiqiy faoliyatning samaradorligini belgilovchi birinchi darajali faktor hisoblanadi. Bu shart-sharoitlar ichiga maktabdagi jihozlar, cholg'u va vokal imkoniyatlari, pedagogik metod va strategiyalar, shuningdek, o'quvchilarning psixologik va ijtimoiy holatlari kiradi. Yuqori sinf o'quvchilari pedagogik jarayonning eng sezgir qatlamini tashkil etadi, shuning uchun ularning yosh xususiyatlari, qiziqish va ehtiyojlari hisobga olinishi kerak. Pedagogik shart-sharoitlarni yaratishda asosiy e'tibor o'quvchilarning ijodiy va musiqiy kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratiladi.

Musiqa to'garaklarida samarali pedagogik jarayonni tashkil etish uchun bir nechta asosiy tamoyillar mavjud. Birinchidan, mashg'ulotlar interfaol va ijodiy yondashuv asosida olib borilishi kerak. Interfaol mashqlar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi, ularni mustaqil qarorlar qabul qilishga rag'batlantiradi va ijodiy tafakkurini rivojlantiradi. Shu bilan birga, mashg'ulotlar individual va guruh ishlari bilan uyg'unlashtirilishi zarur. Individual ish o'quvchining texnik va musiqiy ko'nikmalarini oshiradi, guruh ishlari esa hamkorlik, ijtimoiy kompetensiya va emotsional tajribani shakllantiradi.

Ikkinchi tamoyil - metodik uslublarning mosligi. Musiqa to'garaklarida ishlatiladigan metodlar o'quvchilarning yosh xususiyatlari, qobiliyat darajasi va qiziqishlari bilan uyg'un bo'lishi lozim. Masalan, vokal mashqlar, cholg'u ijrochiligi, ritmik mashqlar, melodik ornamentlar va sahnadagi ijro pedagogik jarayonda muhim vositalardir. Shu tarzda metodik yondashuvlar o'quvchilarning musiqiy, estetik va ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Pedagogik shart-sharoitlarni yaratishda ijodiy va motivatsion faktorlar muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarning qiziqishini uyg'otish, ularga yangi musiqa janrlarini o'rganish va interpretatsiya qilish imkoniyatini berish pedagogik samaradorlikni oshiradi. Shu bilan birga, mashg'ulotlarni qiziqarli va interfaol usulda tashkil etish, o'quvchilarni ijodiy qarorlar qabul qilishga rag'batlantiradi va ularning musiqiy tafakkurini rivojlantiradi.

Yuqori sinf o'quvchilari psixologik va ijtimoiy jihatdan murakkab davrni boshdan kechiradi. Shu sababli pedagogik yondashuvlar o'quvchilarning psixologik xususiyatlarini hisobga olishi lozim. Mashg'ulotlar davomida pedagog o'quvchilarni qo'llab-quvvatlashi, ularni erkin ifoda qilishga rag'batlantirishi va musiqiy faoliyat orqali ijtimoiy tajribani oshirishi zarur. Shu nuqtai nazardan, pedagogik shart-sharoitlar o'quvchilarning estetik, emotsional va kreativ rivojlanishini ta'minlaydi.

Musiqa to'garaklarida samarali pedagogik jarayonni tashkil etish uchun interfaol metodlar muhim vosita hisoblanadi. Interfaol mashqlar o'quvchilarni faol ishtirok

etishga, musiqiy qarorlar qabul qilishga va ijodiy tafakkurini rivojlantirishga undaydi. Shu bilan birga, guruh va individual mashqlar uyg'unlashtirilishi o'quvchilarning musiqiy va ijtimoiy kompetensiyasini mustahkamlaydi. Masalan, guruhda ijro etish, sahnada chiqish va musiqiy baholash jarayonlari o'quvchilarda hamkorlik va emotsional sezgilarni rivojlantiradi.

Pedagogik strategiyalar o'quvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi lozim. Mashg'ulotlarda improvizatsiya, yangi musiqiy shakllar yaratish va interpretatsiya qilish imkoniyatlari berilishi o'quvchilarning ijodiy qobiliyatini oshiradi. Shu tarzda pedagogik shart-sharoitlar o'quvchilarda musiqiy tafakkur, estetik did va kreativ kompetensiyani shakllantiradi.

Musika to'garaklarining samarali faoliyati o'quvchilarda estetik didni shakllantirish, ijtimoiy kompetensiya va emotsional intuitsiyani rivojlantirishga xizmat qiladi. Pedagogik jarayonda o'quvchilarning qiziqish va ehtiyojlarini hisobga olish, mashg'ulotlarni qiziqarli va interfaol usulda tashkil etish, shuningdek, individual va guruh ishlari uyg'unligini ta'minlash o'quvchilarning musiqiy va ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishning muhim omili hisoblanadi.

Shu nuqtai nazardan, umumta'lim maktablarida yuqori sinf o'quvchilari uchun musiqa to'garaklarini tashkil etish pedagogik shart-sharoitlarni yaratish, metodik uslublarni uyg'unlashtirish va interfaol yondashuvlarni qo'llash orqali amalga oshiriladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, samarali pedagogik shart-sharoitlar o'quvchilarning musiqa ta'limi jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning ma'naviy-estetik rivojlanishini ta'minlaydi.

Natijada, 1-bobda umumta'lim maktablarida yuqori sinf o'quvchilari uchun musiqa to'garaklarini tashkil etishning pedagogik asoslari, interfaol va ijodiy yondashuvlar, metodik strategiyalar va pedagogik shart-sharoitlarning ahamiyati tahlil qilindi. Shu bilan birga, yuqori sinf o'quvchilari musiqiy kompetensiyasini rivojlantirish va estetik didni shakllantirishda musiqa to'garaklarining o'rni aniqlanib, pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishning muhim vositasi sifatida ko'rsatildi.

Yuqori sinf o'quvchilari uchun musiqa to'garaklarini tashkil etishda samarali pedagogik metodlar va interfaol yondashuvlarning o'rni muhim hisoblanadi. Pedagogik metodlar o'quvchilarning musiqiy kompetensiyasini rivojlantirish, ijodiy tafakkurini shakllantirish, estetik didini mustahkamlash va sahnadagi ijro mahoratini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, interfaol yondashuv o'quvchilarning faol ishtirokini rag'batlantiradi va ularni o'z ijodiy qarorlarini qabul qilishga undaydi.

Musika to'garaklarida ishlatiladigan pedagogik metodlar bir necha asosiy turga bo'linadi: an'anaviy, interfaol va kreativ metodlar. An'anaviy metodlar ichiga nazariy ma'lumot berish, texnik mashqlar, ritmik va melodik mashqlar kiradi. Ushbu metodlar o'quvchilarning texnik va nazariy bilimlarini shakllantiradi, ammo ularning ijodiy

tafakkurini rivojlantirishda cheklovchi bo'lishi mumkin. Shu sababli interfaol va kreativ metodlar pedagogik jarayonda muhim ahamiyat kasb etadi.

Interfaol metodlar o'quvchilarni mashg'ulotga faol jalb qilishga qaratilgan. Masalan, guruh ishlari, rolli o'yinlar, ijodiy topshiriqlar va musiqiy mashqlar orqali o'quvchilar o'z fikrini ifodalaydi, turli qarorlarni qabul qiladi va o'z ijodiy salohiyatini namoyon etadi. Shu tarzda interfaol yondashuv o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantiradi, musiqiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini mustahkamlaydi va ularni sahnada erkin ifoda etishga tayyorlaydi.

Kreativ metodlar pedagogik jarayonning ijodiy komponentini ta'minlaydi. Mashg'ulotlarda improvisatsiya, yangi musiqiy shakllar yaratish, ritmik va melodik variatsiyalarni ijro etish o'quvchilarning musiqiy tafakkurini kengaytiradi. Shu bilan birga, kreativ metodlar o'quvchilarda estetik sezgi, musiqiy did va interpretativ ko'nikmalarni rivojlantiradi. Masalan, o'quvchilar biror xalq qo'shig'ini yangi uslubda ijro etish yoki mavjud maqomlarni o'z talqinida ifodalash orqali ijodiy yondashuvni mustahkamlaydi.

Pedagogik jarayonda mashg'ulotlarni interfaol usulda tashkil etish o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. Mashg'ulot davomida o'quvchilar bir-biri bilan muloqot qiladi, musiqiy baholash va konstruktiv tanqid orqali o'zaro fikr almashadi. Shu tarzda guruh ishlari nafaqat musiqiy, balki ijtimoiy kompetensiyalarni ham rivojlantiradi. Ijtimoiy interaktivlik o'quvchilarni sahnadagi chiqishlarda o'zini erkin ifoda etishga tayyorlaydi, emotsional intuitsiyasini rivojlantiradi va musiqa orqali hamkorlik qobiliyatini oshiradi.

Musiqa to'garaklarida metodik yondashuvlarni tanlashda o'quvchilarning yosh xususiyatlari va qiziqishlari muhim hisoblanadi. Yuqori sinf o'quvchilari o'z qarashlari va didi bilan mustaqil fikr yuritishga qodir bo'lib, ularni ijodiy faoliyatga jalb qilish uchun pedagogik shart-sharoitlar yaratish lozim. Shu sababli pedagoglar mashg'ulotlarni individual va guruh ishlari orqali uyg'unlashtiradi, o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini maksimal darajada rivojlantiradi va ularni interfaol yondashuvga undaydi.

Mashg'ulotlarda kreativ metodlarni qo'llash o'quvchilarning musiqiy tafakkurini kengaytiradi va interpretativ kompetensiyasini rivojlantiradi. Misol uchun, o'quvchilar ritmik va melodik mashqlarni yangi uslubda ijro etish, sahnada improvizatsiya qilish va musiqiy asarni o'z talqinida yaratish orqali ijodiy yondashuvni mustahkamlaydi. Shu tarzda pedagogik yondashuvlar o'quvchilarning musiqiy tafakkur, estetik sezgi va kreativ qobiliyatlarini bir vaqtda rivojlantiradi.

Pedagogik jarayonning samaradorligini oshirish uchun o'quvchilarni mustaqil ijodiy faoliyatga jalb qilish muhimdir. Mashg'ulotlarda o'quvchilarga yangi musiqa janrlarini o'rganish, qo'shiqlarni interpretatsiya qilish va sahnada ijro etish imkoniyatlari beriladi. Shu bilan birga, o'quvchilarni musiqiy qarorlar qabul qilishga

rag'batlantirish, ularni baholash va konstruktiv tanqid orqali o'z ishini tahlil qilishga o'rgatish metodik jarayonning muhim komponenti hisoblanadi.

Musika to'garaklarida pedagogik jarayonni samarali tashkil etish o'quvchilarning estetik didini rivojlantirishga, ijodiy qobiliyatlarini mustahkamlashga va sahnadagi ijro mahoratini oshirishga yordam beradi. Shu nuqtai nazardan, pedagogik shart-sharoitlar, metodik yondashuvlar va interfaol strategiyalar o'quvchilarning musiqa ta'limi jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning ma'naviy-estetik rivojlanishini ta'minlaydi.

Bundan tashqari, pedagogik metodlarni interfaol va kreativ yondashuv bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarning emotsional va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam beradi. Guruh ishlari, sahnadagi chiqishlar, konstruktiv baholash va ijodiy mashqlar o'quvchilarda hamkorlik qobiliyatini, o'z fikrini erkin ifodalashni va musiqiy qarorlar qabul qilishni rivojlantiradi. Shu tarzda pedagogik jarayon musiqiy, estetik va ijtimoiy kompetensiyalarni birlashtiradi.

Natijada, 2-bobda yuqori sinf o'quvchilari uchun musiqa to'garaklarida pedagogik metodlar, interfaol yondashuvlar va kreativ strategiyalar tahlil qilindi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, metodik va interfaol yondashuvlarni uyg'unlashtirish o'quvchilarning musiqiy, estetik va ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi. Shu bilan birga, pedagogik shart-sharoitlar va interfaol metodlar o'quvchilarning musiqa ta'limiga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularning ma'naviy-estetik rivojlanishini ta'minlaydi va maktabdan tashqari musiqiy faoliyatga jalb qiladi.

Umumta'lim maktablarida yuqori sinf o'quvchilari uchun musiqa to'garaklarini tashkil etishda ijodiy va estetik rivojlanishga e'tibor qaratish pedagogik jarayonning eng muhim vazifalaridan biridir. Musika to'garaklarida o'quvchilarning ijodiy salohiyatini shakllantirish, ularning estetik didini rivojlantirish, shuningdek, musiqiy tafakkur va interpretativ qobiliyatlarni mustahkamlash orqali o'quv jarayonini yanada samarali qilish mumkin. Shu sababli pedagoglar o'quvchilarning kreativ faoliyatini rag'batlantiruvchi metod va yondashuvlardan keng foydalanishlari zarur.

O'quvchilarning ijodiy rivojlanishi birinchi navbatda interfaol mashg'ulotlar orqali ta'minlanadi. Mashg'ulotlarda guruh va individual ishlardan foydalangan holda o'quvchilarning musiqiy qaror qabul qilish va o'z ijodiy qarorlarini yaratish imkoniyatlarini oshirish muhimdir. Misol uchun, o'quvchilar biror xalq qo'shig'ini o'z talqinida ijro etish, ritmik va melodik variatsiyalar yaratish, improvizatsiya mashqlarini bajarish orqali ijodiy tafakkurini rivojlantiradi. Shu tarzda pedagogik yondashuv o'quvchilarning musiqiy va estetik kompetensiyasini kengaytiradi.

Musika to'garaklarida estetik rivojlanishni ta'minlash uchun turli janr va uslublardan foydalanish zarur. Klassik, xalq, zamonaviy va eksperimental musiqiy shakllarni o'rganish o'quvchilarda musiqa madaniyati va estetik didni rivojlantiradi.

Shu bilan birga, turli janrlarni o'zlashtirish, interpretatsiya qilish va sahnada ijro etish o'quvchilarda musiqiy tafakkur va emotsional sezgilarni mustahkamlaydi. Pedagogik jarayonda o'quvchilarning didi va qiziqishini hisobga olish ularni mashg'ulotga faol jalb qilishga yordam beradi.

Ijodiy va estetik rivojlanishni ta'minlashda o'quvchilarning individual imkoniyatlarini inobatga olish muhim ahamiyatga ega. Har bir o'quvchi turli darajadagi musiqiy qobiliyat va qiziqishga ega bo'lishi mumkin, shuning uchun mashg'ulotlarni individual yondashuv orqali tashkil etish lozim. Individual mashqlar o'quvchining texnik mahoratini oshiradi, kreativ qarorlar qabul qilish ko'nikmasini rivojlantiradi va musiqiy tafakkurini kengaytiradi. Shu bilan birga, guruh ishlari o'quvchilarda hamkorlik, muloqot va ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantiradi.

Musika to'garaklarida kreativ metodlardan foydalanish ijodiy va estetik rivojlanishni tezlashtiradi. Improvisatsiya mashqlari, yangi musiqiy shakllar yaratish, ritmik va melodik variatsiyalarni ijro etish o'quvchilarning ijodiy tafakkurini kengaytiradi va interpretativ kompetensiyani shakllantiradi. Shu tarzda o'quvchilar nafaqat texnik mahoratga ega bo'ladi, balki sahnada o'zini erkin ifoda etish, musiqiy qarorlar qabul qilish va estetik his-tuyg'ularni ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Pedagogik jarayonning samaradorligini oshirish uchun o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish muhimdir. Mashg'ulotlarda o'quvchilarga qiziqarli vazifalar berish, yangi musiqiy materiallarni o'rganish, sahnadagi ijro imkoniyatlarini taqdim etish ularning faol ishtirokini rag'batlantiradi. Shu bilan birga, pedagoglar konstruktiv baholash, fikr-mulohaza va rag'batlantirish orqali o'quvchilarning ijodiy va estetik rivojlanishini mustahkamlaydi.

O'quvchilarning estetik va ijodiy rivojlanishini ta'minlashda musiqiy va pedagogik muhitning roli katta. Mashg'ulotlar interfaol, qiziqarli va ijodiy yondashuvlar asosida olib borilganda o'quvchilar musiqiy tafakkur va estetik didni o'zlashtiradi, o'z ijodiy qarorlarini mustaqil qabul qiladi va sahnada ishonch bilan ijro etadi. Shu tarzda pedagogik shart-sharoitlar va metodik strategiyalar o'quvchilarning musiqa ta'limiga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning ijodiy kompetensiyasini rivojlantiradi.

Shuningdek, musiqa to'garaklarida o'quvchilarning estetik tajribasini boyitish uchun pedagoglar sahnadagi ijro, musiqiy baholash va konstruktiv tanqiddan foydalanadi. Guruh mashqlari va sahnadagi chiqishlar o'quvchilarda o'zaro hamkorlik va muloqot qobiliyatini rivojlantiradi, emotsional sezgilarni kuchaytiradi va musiqiy tafakkurini kengaytiradi. Shu bilan birga, o'quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyati ularning interpretativ va kreativ kompetensiyasini oshiradi.

Pedagogik jarayon davomida o'quvchilarning ijodiy va estetik rivojlanishini baholash muhim ahamiyatga ega. Baholash nafaqat texnik ko'nikmalar, balki musiqiy qarorlar, estetik ifoda va kreativ yondashuvni o'z ichiga olishi kerak. Shu tarzda

pedagogik baholash o'quvchilarning musiqiy tafakkur, estetik did va ijodiy kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Natijada, 3-bobda yuqori sinf o'quvchilari uchun musiqa to'garaklarida ijodiy va estetik rivojlanishni ta'minlashning samarali usullari tahlil qilindi. Interfaol va kreativ metodlar, individual va guruh mashqlari, sahnadagi ijro va konstruktiv baholash o'quvchilarning musiqiy, estetik va ijodiy kompetensiyasini rivojlantirishning samarali vositasi sifatida ko'rsatildi. Shu bilan birga, pedagogik shart-sharoitlar va metodik yondashuvlarni uyg'unlashtirish o'quvchilarning musiqa ta'limi jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning ma'naviy-estetik rivojlanishini ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, umumta'lim maktablarida yuqori sinf o'quvchilari uchun musiqa to'garaklarini tashkil etish pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishda muhim o'rin tutadi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, musiqa to'garaklari nafaqat o'quvchilarning texnik va nazariy ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki ularning ijodiy tafakkurini, estetik didini, emotsional sezgilarini va ijtimoiy kompetensiyasini mustahkamlashda muhim vosita hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, pedagogik shart-sharoitlar, metodik strategiyalar va interfaol yondashuvlar o'quvchilarning musiqa ta'limiga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularning ma'naviy-estetik rivojlanishini ta'minlash va musiqiy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Maqolada aniqlanishicha, pedagogik shart-sharoitlar o'quvchilarning individual va guruh ishlari orqali musiqiy va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga katta ta'sir ko'rsatadi. Individual ishlar o'quvchilarning texnik mahoratini oshiradi, ularni ijodiy qarorlar qabul qilishga rag'batlantiradi va sahnadagi ijro mahoratini mustahkamlaydi. Guruh ishlari esa o'quvchilarda hamkorlik, muloqot, emotsional sezgi va musiqiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, individual va guruh mashqlarini uyg'unlashtirish o'quvchilarning musiqiy, estetik va ijtimoiy kompetensiyasini bir vaqtda rivojlantirishga yordam beradi.

Musiqa to'garaklarida pedagogik metodlarni tanlashda interfaol va kreativ yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi. Interfaol metodlar o'quvchilarning mashg'ulotga faol jalb etilishini ta'minlaydi, ularni musiqiy qarorlar qabul qilishga, o'z fikrini ifodalashga va ijodiy tafakkurini rivojlantirishga rag'batlantiradi. Kreativ metodlar esa o'quvchilarning improvizatsiya qilish, yangi musiqiy shakllar yaratish, ritmik va melodik variatsiyalarni ijro etish orqali ijodiy qobiliyatini kengaytiradi. Shu tarzda metodik yondashuvlar o'quvchilarning musiqiy tafakkur, estetik sezgi va kreativ kompetensiyasini bir vaqtda rivojlantiradi.

Shuningdek, o'quvchilarning ijodiy va estetik rivojlanishini ta'minlash uchun pedagoglar mashg'ulotlarni qiziqarli, interfaol va ijodiy usulda tashkil etishi zarur. Guruh ishlari, sahnadagi ijro, konstruktiv baholash va fikr-mulohaza orqali o'quvchilar o'zaro muloqot qiladi, musiqiy qarorlar qabul qiladi va estetik tajribasini boyitadi. Shu

bilan birga, pedagogik strategiyalar o'quvchilarni mustaqil ijodiy faoliyatga jalb qilish orqali ularning interpretativ va kreativ kompetensiyasini rivojlantiradi.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, yuqori sinf o'quvchilari pedagogik jarayonning eng sezgir qatlamini tashkil etadi, shu sababli ularning psixologik va ijtimoiy xususiyatlarini hisobga olish zarur. Mashg'ulotlarni o'quvchilarning yosh xususiyatlari, qiziqish va didiga moslashtirish pedagogik samaradorlikni oshiradi. Motivatsion strategiyalar orqali o'quvchilar mashg'ulotga faol jalb etiladi, ularning musiqiy qobiliyatlari va kreativ tafakkuri kengayadi. Shu tarzda pedagogik yondashuv o'quvchilarning musiqa ta'limi jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning ma'naviy-estetik rivojlanishini ta'minlaydi.

Musiqa to'garaklarining samarali faoliyati o'quvchilarda estetik did, musiqiy tafakkur, emotsional sezgi va kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Pedagogik jarayon davomida interfaol va kreativ metodlardan foydalanish, individual va guruh mashqlarini uyg'unlashtirish, sahnadagi ijro va konstruktiv baholash o'quvchilarning musiqiy va estetik kompetensiyasini oshirishning samarali vositasi hisoblanadi. Shu bilan birga, o'quvchilar musiqiy qarorlar qabul qilishni o'rganadi, sahnada erkin ifoda etadi va musiqa orqali o'z estetik his-tuyg'ularini namoyon etadi.

Pedagogik shart-sharoitlar, metodik yondashuvlar va interfaol strategiyalar uyg'unlashtirilganda o'quvchilarning musiqa ta'limi jarayoniga bo'lgan qiziqishi sezilarli darajada oshadi. Mashg'ulotlar o'quvchilarda ijodiy faoliyatni rag'batlantiradi, musiqiy tafakkurini kengaytiradi va estetik tajribani boyitadi. Shu tarzda musiqa to'garaklari nafaqat texnik va nazariy bilimlarni oshirish, balki o'quvchilarning ma'naviy-estetik rivojlanishini ta'minlashda ham muhim vosita hisoblanadi.

Natijada, umumta'lim maktablarida yuqori sinf o'quvchilari uchun musiqa to'garaklarini samarali tashkil etish pedagogik jarayonning ajralmas qismi bo'lib, pedagogik shart-sharoitlar, metodik strategiyalar va interfaol yondashuvlar o'quvchilarning musiqiy, estetik va ijodiy kompetensiyasini rivojlantirishning muhim vositasi sifatida xizmat qiladi. Shu bilan birga, musiqa to'garaklari o'quvchilarning sahnadagi ijro, kreativ tafakkur va estetik didini mustahkamlash orqali ularning ma'naviy-estetik rivojlanishini ta'minlaydi.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, yuqori sinf o'quvchilari uchun musiqa to'garaklarini tashkil etish pedagogik jarayonning samaradorligini oshirish, o'quvchilarning ijodiy va estetik salohiyatini rivojlantirish hamda maktabdan tashqari musiqiy faoliyatni qo'llab-quvvatlashning samarali vositasi hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, pedagogik shart-sharoitlar va interfaol metodlarni uyg'unlashtirish o'quvchilarning musiqa ta'limiga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning ijodiy va estetik kompetensiyasini rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Саидий, Саид Болта-Зода, Салимова, Бахринисо Бахромжон кизи. Вариационный подход к построению однородной музыки, размышление идеального подхода к её решению. Science and Education 3 (8), 138-144
2. Саид Болтазода, Саидий. Эффект образования музыки к системы общеобразовательной школы. Science and Education 3 (8), 224-230
3. СБЗ Саидий. Диалектика и образовательный процесс смена состояний системы образования как деятельности. Science and Education 5 (6), 151-157
4. СБ Саидий. Определения понятий диктанта в теории музыки. Science and Education 3 (12), 823-828.
5. СБЗ Саидий. Обратный сдвиг гармоничный линии в многоголосных произведениях. Science and Education 3 (12), 871 - 877
6. КБ Холиков. Направляющие основы методики для педагогов и студентов музыкально эстетическая развития детей в садике. Science and Education 3 (2), 1233-1239
7. КБ Холиков. Некоторые новые вопросы, связанные с применением методов и приёмов музыки в общеобразовательной системе. Science and Education 4 (7), 100-106
8. КБ Холиков. Некоторые задачи, сводимые к вокальным управлениям голоса, при кантрапунктной музыки. Scientific progress 2 (3), 697-704
9. КБ Холиков. Вокальная культура как психологический феномен. Актуальные вопросы психологии, педагогики, философии 2 (11), 118-121
10. КБ Холиков. Диалоговые методы определения тональностей (не по квинтовому кругу) Science and Education 4 (7), 198-205
11. СБ Саидий. Психологические характеристики музыкальных звуков. Узбекистан 2 (2), 76-82
12. Саид Болтазода, Саидий. Механизмы формирования культуры почитания человеческих ценностей у старшеклассников на основе фольклора в хоре. Science and Education 4 (2), 1386-1391
13. Саидий, Саид Болтазода. Сложный принцип формообразования в изоритмическом сложений музыки. Science and Education 3 (11), 962-969
14. Саидий, Саид Болтазода. О некоторых простейших обобщениях приёмов и методов по музыке общеобразовательной школе. Science and Education 3 (8), 196-203
15. Саидий, Саид Болтазода. Принципы и приложения музыкальной формы. Science and Education 5 (2), 432-438
16. Саидий, Саид Болтазода. Нестандартные психологические структуры и модуляция в педагогике. Science and Education 5 (2), 348-354

17. Саидий, Саид Болтазода. Обменное приёмы аккордов семейство субдоминанты и доминанты использование на фортепиано. *Science and Education* 5 (2), 439-444
18. Саидий, Саид Болтазода. Об эффектно влияние теории, в создании музыкального произведения. *Science and Education* 3 (12), 864 - 870
19. Саидий, Саид Болтазода. Основные направления возбуждения мелкой моторики по направление музыки. *Science and Education* 3 (10), 582-590
20. Саидий, Саид Болтазода. Песни, обработка народных песен и развития мастерства учащихся. *Science and education*. 3 (4), 1200-1205
21. Саидий, Саид Болтазода. Художественно-педагогическое общение как средство формирования музыкальной мотивации школьников. *Science and Education* 5 (2), 322-327
22. Саидий, Саид Болтазода. Простые, сложные и смешанные размеры музыки при проведении уроков дирижирования, креативные методы обучения. *Science and Education* 3 (5), 1484-1492
23. Саидий, Саид Болтазода. Оценка качества педагогического мастерство, в проведения занятий сольфеджио в ВУЗах. *Science and Education* 4 (1), 604-610
24. Саидий, Саид Болтазода. Подробная информация к навыкам музыкального и экспериментального моделирования при решении задач дирижирования. *Science and Education* 2 (12), 803-811
25. Саидий, Саид Болтазода. Элементы абстрактной и абсолютной звучании музыкального звука. *Science and Education* 4 (1), 597-603
26. Саидий, Саид Болтазода. Теоретическое рассмотрение вероятности совпадения неаккордовых звуков в произведениях. *Science and Education* 4 (1), 556-562
27. Саидий, Саид Болтазода. Повышение или понижение основных ступеней, знаки альтерации. *Science and Education* 3 (12), 878 - 884
28. Саидий, Саид Болтазода. Обратный сдвиг гармоничный линии в многоголосных произведениях. *Science and Education* 3 (12), 871 -877
29. Саидий, Саид Болтазода. Субхонов, Отабек Адидович. Основы управления музыкального диктанта по сольфеджио. *Science and Education* 3 (3), 825-830
30. Саидий, Саид Болтазода. Интерпретация современных методов работы с малоуспеваемыми музыкантами. *Scientific Journal* 3 (3), 1193-1199